

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра політології і соціології

СИСТЕМА БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ І СХІДНОЇ ЄВРОПИ
У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД
(1946-2006 рр.)

Матеріали регіональної науково-практичної
конференції

*Присвячена 60-й річниці початку
Холодної війни між Сходом і Заходом*

Рівне – 2008

УДК 327.1946/2006”
ББК 66/07
С 40

Система безпеки в країнах Центральної і Східної Європи післявоєнного періоду (1946-2006 рр.): Збірник наукових праць. – Рівне: РДГУ, 2008. – 228 с.

Голова редакційної колегії:

Постоловський Р.М. – завідувач кафедри всесвітньої історії, професор, кандидат історичних наук, ректор РДГУ.

Редакційна колегія:

Терешко Ю.М. – завідувач кафедри політології і соціології, доцент кандидат історичних наук (відповідальний редактор);

Шеретюк В.М. – декан історико-соціологічного факультету, доцент кафедри історії України, кандидат історичних наук;

Гон М.М. – доцент кафедри всесвітньої історії, кандидат політичних наук;

Жилюк С.І. – завідувач кафедри політичних наук РДГУ, професор, доктор історичних наук;

Ткаченко Г.І. – завідувач кафедри політології, соціології та права НУВГП, доцент кандидат політичних наук;

Трофимович В.В. – завідувач кафедри історії Національного університету „Острозька академія”, професор, доктор історичних наук;

Черній А.Л. – доцент кафедри політичних наук, кандидат політичних наук;

Христюк Т.А. – доцент кафедри політології і соціології, кандидат історичних наук.

Рецензенти:

Троян С.С. – завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства РІС КСУ, професор, доктор історичних наук;

Тихомирова Є.Б. – завідувач кафедри міжнародної інформації РІС КСУ, професор, доктор політичних наук.

Адреса редакційної колегії: м. Рівне, 33027, вул. Остафова 29, історико-соціологічний факультет, кафедра політології і соціології, кабінет № 410.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету у. Протокол № 5 від 29 грудня 2006 року.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторів статей з позицією редколегії можуть не співпадати.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2007.

5. Бандера С. Третя світова війна і визвольна боротьба // Перспективи української революції. – Київ: Інститут національного державознавства, 1999. – С. 207-239.
6. Бандера С. Ще одна ілюзія миру // Перспективи української революції. – Київ: Інститут національного державознавства, 1999. – С. 421-427.
7. Брадович М. Держава без нації. – Нью-Йорк: Вид. Головної управи ООЧСУ, 1952. – 87 с.
8. Декларація Проводу ОУН після закінчення II світової війни (1945) // ОУН у світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. / Бібліотека українського підпільника. Ч.1.: Видання ЗЧ ОУН. – Б/м, 1955. – С. 121-143.
9. Льницький Р. Міжнародна ситуація і українська визвольна справа // Панченко О.І. Організація Українських Націоналістів за кордоном в контексті українського державотворення (науково-популярний нарис) / Вид-во Гадяч. – 2003. – С.320-324.
10. Книш З. Під знаком тривожного майбутнього. Думки націоналіста. – Чикаго: Самостійна Україна, 1951.
11. Мірчук П. Українська визвольна справа та українська еміграція. – Торонто: Ліга визволення України, 1954. – 78 с.
12. Паклен Р. Загадка сфінкса. Пекучі проблеми світової політики в нарисах. – Буенос-Айрес: Вид. Миколи Денисюка, 1952. – 152 с.
13. Перша Конференція Закордонних Частин ОУН (1947) // ОУН у світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. / Бібліотека українського підпільника. Ч.1.: Видання ЗЧ ОУН. – Б/м, 1955. – С. 156-219.
14. Полтава П. Концепція самостійної України і основна тенденція політичного розвитку сучасного світу // Збірник підпільних писань. – Мюнхен: Видавництво Український самостійник, 1959. – С. 110-148.
15. Сливка Ю. Україна в Другій світовій війні: національно-політичний та міжнародно-правовий аспект // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ. Збірник наукових праць. – Львів, 1997. – 384 с. – Вип. 3-4. – С. 3-32.
16. Стецько Я. Напередодні вирішальних подій // Українська визвольна концепція: Твори у 2-х томах. Том 1. – Мюнхен: Видання ОУН, 1987. – С. 340-344.
17. Стецько Я. Тенденції американської і британської політики // Українська визвольна концепція: Твори у 2-х томах. Том 1. – Мюнхен: Видання ОУН, 1987. – С. 478-494.
18. Стецько Я. Хто боронитиме Європу? // Українська визвольна концепція: Твори у 2-х томах. Том 1. – Мюнхен: Видання ОУН, 1987. – С. 283-291.

19. Стецько Я. Чи можлива перемога над Росією без Світової війни? // Українська визвольна концепція: Твори у 2-х томах. Том 1. – Мюнхен: Видання ОУН, 1987. – С. 344-355.
20. Третя Конференція ЗЧ ОУН (1951) // ОУН у світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. / Бібліотека українського підпільника. Ч.1.: Видання ЗЧ ОУН. – Б/м, 1955. – С. 242-264.
21. Четверта Конференція ЗЧ ОУН (1953) // ОУН у світлі постанов Великих Зборів, Конференцій та інших документів з боротьби 1929-1955 р. / Бібліотека українського підпільника. Ч.1.: Видання ЗЧ ОУН. – Б/м, 1955. – С. 282-323.

УДК 327.8”1953”(430.2)

Гончарова Н. О.

ст. лаб. кафедри політології і соціології

ПРИДУШЕННЯ РАДЯНСЬКИМИ ВІЙСЬКАМИ ЧЕРВНЕВОГО ПОВСТАННЯ 1953 РОКУ В НДР

14 лютого 1953 р. було проголошено рішення Ради міністрів НДР про принципи нової цінової політики. Це означало різке погіршення соціально-економічної ситуації в країні і падіння рівня життя. В результаті непродуманих рішень в політичній галузі число осіб, що залишали республіку, різко збільшилось. Робітники і службовці залишали країну передусім через важке матеріальне становище. На деяких великих підприємствах почались страйки. Повідомлення Радянської Контрольної Комісії в Німеччині (РКК) про причини втеч жителів НДР, що було підготовлене на запит радянського керівництва, можна вважати першим детальним висвітленням критичної ситуації, що склалась в НДР. Як і керівництво Соціалістичної Єдиної Партії Німеччини (СЕПН), РКК розраховувала вирішити проблеми, що виникли, шляхом незначної корекції раніше обраного курсу, в принципі не відмовляючись від нього [4, 6; 10, 45-49].

28 травня 1953 року Рада Міністрів НДР прийняла рішення підняти норми виробітку на 10%, щоб звести кінці з кінцями в умовах дефіциту „бюджету соціалістичного творення”. Для простого робітника це означало, що його реальна зарплата скорочується в умовах зростаючих цін в середньому на 25-50% [4, 6].

Головною причиною кризи 1953 р. на думку деяких вчених стали серйозні політичні прорахунки та помилки як радянського, так і східнонімецького керівництва, що і сприяло виникненню і

поширенню неспокою та хвилювання 16-17 червня серед населення [8, 216].

Несумісність нав'язаної системи з інтересами суспільства дуже швидко дала про себе знати. Спроби партійного державного керівництва перевести німців на жорсткий мінімум матеріального життя через підвищення норм виробітку та зниження розцінок призвели до першого масового антитоталітарного виступу у Східній Європі. Одразу ж виявилось невдоволення через страйк в кінці травня на початку червня, у таких містах, як Йена, Мансфельд тощо. Страйки давали робітникам надії, що влада піде на поступки [4, 6; 2, 220].

Коли ж ранкова профсоюзна газета „Трібуне“ підтвердила 16 червня, що підвищені норми буде збережено, сподіванням робітників прийшов кінець. О 9 годині ранку приблизно 80 будівників Сталін-алес вирушили маршем протесту до Будинку міністрів на Лейпцигерштасе, закликаючи тих, хто хоче бути вільним, ставати у їхні ряди. За час просування до урядової резиденції число протестуючих збільшилось до 2 тисяч, а о 14 годині їх було вже понад 10 тисяч. Натовп, що зібрався скандував: „Геть норми виробітку!“, „Уряд – у відставку!“, „Вільні вибори!“. Міністр важкої промисловості Ф.Зельбман, що нарешті вийшов до страйкуючих, заявив, що норми виробітку будуть перевірені і скасовані, але ситуація вже вийшла з-під контролю. Звістка про марш-протест берлінських будівників і про антиурядову демонстрацію поширилась дуже швидко. Свою роль у цьому закликі зіграла і західноберлінська радіостанція „РІАС“, передачі радіостанції явно сприяли поширенню хвилювання по всій НДР. В інформації, переданій по „РІАС“, симпатія до демонстрантів проходила червоною ниткою, а в наступному випуску були зазначені основні пункти резолюції робітничої делегації [5, 52-53; 4, 6].

Із статті „Серйозний урок – тільки єдність з масами перешкодить провокаторам“ у газеті „Нойес Дойчланд“ від 17 червня 1953 р.

16 червня частина будівельників демократичного сектору Берліну була спровокована на демонстрацію, яка була задумана ініціаторами, що сидять у Західному Берліні, як провокація, з метою перешкодити зростаючому руху взаємопорозуміння серед німців. Наші власні помилки, неприпустимі адміністративні заходи керівництва підприємств з підвищення норм праці, які у багатьох випадках привели до прямого знищення заробітків будівельників, створили для провокаторів сприятливий ґрунт для їх підступів. Неприпустимі та шкідливі адміністративні методи підвищення норм праці застосовувались останніми тижнями на багатьох підприємствах. Тому Політбюро ССПН, вчора, запропонувало провести спільно з профспілками постанови уряду від 28 травня і відмінити, як помилкові, постанови окремих міністерств відносно обов'язкового підвищення норм праці. Заворушення берлінських

будівельників з приводу помилкових, іноді насильницьких форм диктування норм, були використані ворогами мирного будівництва НДР і демократичного сектору Берліна, що сидять у Західному Берліні для того, щоб спонукати частину будівельників Східного Берліну залишити будмайданчики, застосовуючи при цьому часткові заходи примусу та цькування. У молодого робітника забрали, наприклад, велосипед і услід йому кричали: „Пішли з нами, інакше ніколи не отримаєш його назад!“...На протязі демонстрації, яка була проведена без будь-якої протидії з боку народної міліції, провокатори концентрували свою активність перш за все на тому, щоб перекрутити всі повідомлення про заяву Політбюро ССПН. На Унтер ден Лінден провокатори спробували провести колону будівельників через Бранденбурзькі ворота у Західний Берлін. Але робітники-будівельники самі припинили цю гру і направили свою колону на вулицю Вільгельм-штрассе. Більшість будівельників демократичного сектору Берліну відмовилась брати участь у демонстрації [7, 14-15].

На думку кореспондента „Правды“ П.А.Наумова, що знаходився 16 і 17 червня в Берліні, в центрі подій, до ескалації конфлікту призвело два фактори. З однієї сторони, цілеспрямована діяльність із Західного Берліну, особливо заклики американської радіостанції РІАС, а з іншої – дивна пасивність влади: „на усьому шляху просування колони (мова йде про демонстрацію будівників 16 червня) не з'явилося жодного народного поліцейського“. В ніч з 16 на 17 червня В.Ульбріхт особисто віддав директиву, яка забороняла використання збройних підрозділів КНП (казармена народна поліція) [10, 130-131].

У неділю 17 червня 1953 р. відбулись нові демонстрації та мітинги, на центральні вулиці Берліна вийшло 100 тисяч чоловік, а в інших 350-ти містах НДР в антиурядових виступах брали участь близько 400 тисяч чоловік, тобто загалом – близько півмільйона людей. Об 11 годині страйкуючі зняли з Бранденбурзьких воріт червоний прапор і розірвали його [2, 220; 4, 6-7].

Демонстранти рвали і спалювали партбілети, штурмували парткоми та будинки держбезпеки, звільняли з в'язниць політв'язнів. Почалися страйки і масові стихійні нападки на партійні осередки. Тисячі селян вийшли із нав'язаних їм кооперативів. Незабаром учасники виступу висунули політичні вимоги: відставка генсека ССПН В.Ульбріхта, його уряду, проведення вільних загальнонімецьких виборів, виведення радянських військ. В цих умовах комуністична влада розгубилась. Певний час здавалось, що прийшов кінець тоталітарному режимові у Східній Німеччині [2, 220].

Однак для усунення безпорядків була застосована військова сила. На вулиці Берліну, рано-вранці, 17 червня вийшли радянські

танки Т-34. Спочатку вони їздили по вулицях, не створюючи перепон руху колони. О 13 годині за вказівкою Москви запровадили надзвичайний стан, армійські підрозділи СРСР отримали наказ розігнати „колони бандитів” за допомогою всіх засобів залякування аж до застосування зброї. Радянські війська відкрили вогонь по маніфестантах. А це означало, що бунтівні східні германці були приречені. О 21 годині вулиці Східного Берліну, як і інших міст, спорожніли [4, 7; 7, 16-17; 3, 152-156; 10, 132].

Із наказу воєнного коменданта радянського сектора Берліну про „Оголошення надзвичайного стану у радянському секторі Берліну” 17 червня 1953 р.

Для наведення твердого і громадського порядку у радянському секторі Берліну наказую:

1. З 13 години 17 червня 1953 року у радянському секторі Берліну запроваджується надзвичайний стан.
2. Всі демонстрації, збори, мітинги тощо та інші зібрання людей більше трьох осіб на вулицях і майданах, і в громадських будинках забороняються.
3. Рух пішоходів та автомобілів, а також інших засобів пересування з 21 години до 5 години забороняється.
Особи, що порушують цей наказ, будуть каратися за законами воєнного часу.

*Воєнний комендант
радянського сектора Берліну
Генерал-майор Діброва [7, 17].*

На основі вивчення доступних джерел, включаючи архівні, зарубіжними авторами дається наступна картина подій 17-23 червня 1953 року: у 113 з 181 районного міста НДР пройшли страйки і антиурядові демонстрації, в це число входили і 14 з 15 окружних центрів. Лише 17 червня повстанцями були захоплені штурмом 24 в'язниці, у зіткненнях загинули 51 людина, з них 33 – від кулевих поранень. Число поранених серед населення не піддається точному підрахунку, а серед службовців народної поліції було 86 людей з важкими і 282 з легкими пораненнями. Під час розгону демонстрантів і за результатами розслідування вже на 22 червня заарештовано 6 171 людину, більше 400 з них засудили до різних строків тюремного ув'язнення: 4-ох до довічного, 16 були засуджені радянським військово-польовим судом до смерті і страчені [1, 4; 4, 7].

За даними німецьких істориків, загинули сотні людей, хоча в офіційних повідомленнях називалась цифра 25. За судовими вироками розстріляно 20 осіб, 10 тисяч осіб кинуто за ґрати [2, 220].

Що ж стосується якихось даних про ці події з радянських архівів, то вони до цих пір, практично, відсутні. Відомо, що в районі Целендорф (південно-західна частина Берліну) встановлено

дерев'яний хрест в пам'ять про радянських солдатів, які відмовились стріляти у беззбройних демонстрантів і були страчені за невиконання наказу. Голова „Об'єднання 17 червня” М.Плекінгер уточнює, що в Берліні, наприклад, було розстріляно 23 військовослужбовця СРСР, в Магдебурзі – 18, інші 29 – в інших містах [4, 7].

Найбільш складне становище склалось в м.Герліц на німецько-польському кордоні, де 30-тисячний натовп розгромив магазини, в'язниці, будівлю управління Міністерством Державної Безпеки (МДБ) НДР і райком ССПН. Туди був направлений посилений мотострілецький батальйон з бронетранспортерами [10, 132].

Події у Магдебурзі за словами Плекенгера розвивались так: 17 червня 1953 року 73-й мотострілецький полк отримав наказ виступити проти „фашистів” в район Нойштадт. Коли солдати побачили, що повинні розстрілювати робітників, то вони всі до єдиного відмовились це робити. Через 11 днів, 28 червня, весь особовий склад полку, оточений карателями, вишикували і кожен 25-й повинен був вийти вперед. Тих, хто вийшов, розстріляли в лісі недалеко від містечка Бідеріц. Варто зазначити, що поведінка радянських військ в той час мало кого здивувала. Адже це були війська переможців-завойовників, про які сам Сталін у бесіді з югославською делегацією висловив думку, що „хто займає територію, той насаджує там, куди приходить його армія, свою соціальну систему. Інакше і бути не може” [4, 7].

Більшість вчених погоджуються, що дії радянського керівництва були неприпустимі, але існують і інші думки. На думку членів-кореспондентів Інституту Європи РАН („круглий стіл” 27.03 2003 р.) В.Н.Шенаєва, д. п. н. І.Ф.Максимчева, д. і. н. А.І.Степанова дії, що проводились Радянським Союзом, спирались на відповідну політичну і правову базу. Отже, у червні 1953 р. радянські військові сили на території своєї окупаційної зони володіли всіма правами і несли всі зобов'язання окупаційної держави. Це означало, що вони були зобов'язані:

- 1). попереджувати будь-які спроби розхитувати післявоєнний устрій Європи;
- 2). підтримувати суспільний порядок і спокій;
- 3). попереджувати відродження загрози німецької агресії.

Тобто запровадження військового стану радянською окупаційною адміністрацією, на думку виступаючих, було продиктовано необхідністю виконувати свої зобов'язання по чотирьохсторонніх угодах Другої світової війни. На думку А.І.Степанова, 17 червня 1953 р. прозвучав досить загрозливий сигнал, що свідчив про вразливість і збитковість курсу, що проводився на побудову соціалізму, по моделі Радянського Союзу, на обширній території Європи. Це була перша серйозна перевірка паростків

радянської системи на життєздатність, на виживання в складних внутрішніх і міжнародних умовах [8, 215-217].

Радянські комуністи не хотіли обмежувати ГУЛАГ лише територією СРСР, а прагнули до ГУЛАГу всесвітнього. Одразу ж після вступу Червоної Армії на територію Німеччини туди починають експортувати і систему ГУЛАГа.

В Німеччині СРСР створив одинадцять концтаборів. Причому, два з них були розташовані на місці Бухенвальду і Заксенхаузену. Був концтабір нацистський, а став радянський... За п'ять років через німецький Гулаг пройшло 240 тисяч в'язнів, приблизно одна третя від них загинула. Радянські табори створювались в Німеччині з метою „Зламати хребет” німецькій буржуазії, тому там сиділи не нацисти, а судді, адвокати, підприємці, лікарі, журналісти. Були там і супротивники Гітлера [6, 15].

Даний рік, а особливо червневі події, можна вважати важливою віхою в міжнародних відносинах післявоєнного періоду. Трагічні події 17-23 червня 1953 року здійснили на східнонімецьке суспільство величезний вплив. Ще до кінця цього року 40,4 тисяч людей залишили країну за політичними мотивами. Свій ореол „партії робітничого класу” комуністи, їх верхівка втратили назавжди. В цьому сенсі можна сказати, що червень 1953 року став рубежем, з якого в Центрально-Східному регіоні Європи починається тривалий період циклічного кризового розвитку, що призводив то в одній країні, то в іншій до гострих політичних і соціальних конфліктів. Останні не лише завдавали відчутні удари по тоталітарно-комуністичній системі цієї країни, але й спричиняли дестабілізуючий на цю систему вплив в інших східноєвропейських країнах [4, 7-8; 8, 215].

Події 1953 р. в НДР, 1956 р. в Угорщині і Польщі, 1968 р. у Чехословаччині, 1980-1981 рр. знову в Польщі яскраво засвідчили історичну неспроможність цивілізованого реформування тоталітаризму радянського зразку і необхідність повернення на шлях демократії. У жорсткому придушенні народних виступів проти командно-адміністративної системи ключова роль належала Радянському Союзу [2, 43].

Література

1. Браунталь Ю. Антиавторитарные движения в Центральной Европе. 50-60-е годы // Советское славяноведение. – 1990. – № 3. – С. 4.
2. Газін В.П., Копилов С.А. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002 рр.): Навч. посібник. – М., 1996. – 349 с.
3. Кокурин А.И., Пожаров А.И. „Новый курс” Л.П. Берии // Исторический Архив. – 1966. – № 4. – С. 152-156.
4. Конфликты в послевоенном развитии восточноевропейских стран. Отв. ред. проф. Ю.С. Новопашин. Вводная статья. – М.,

1993. – С. 3-20.
5. Остерманн К. США и события 17 июня 1953 года в ГДР // Вопросы истории. 1999. – № 11-12. – С. 49-65.
6. Свобода // Наша история. – 2006. – № 26. – С. 15.
7. Страшнюк С.Ю., Пугач Є.П. Політичні кризи та антитоталітарні рухи у країнах Східної Європи (50-80 рр. XX ст.). – Харків: Бізнес інформ, 1998. – 392 с.
8. Тимошенко Е.П. Германия 17 июня 1953 г.: Уроки прошлого для будущего // Новая и новейшая история. – 2003. – № 4. – С. 215-217.
9. Тисменяну Владімір. Поворот у політиці: Східна Європа від Сталіна до Гавела. Пер. з англ. А.Д. Гриценка. – К.: Мегатайп. 2003. – 336 с.
10. Филитов А.М. СССР и ГДР: год 1953-й // Вопросы истории. – 2000. – № 7. – С. 123-135.
11. Шерстяной Э. (ФРГ) Вызревание политического кризиса в ГДР в 1953 году. По материалам высших партийных органов ГДР и Советской Контрольной Комиссии в Германии // Новая и новейшая история. – 2006. – № 2. С. 34-57.

ЗМІСТ

I. АНТИТОТАЛІТАРНІ РУХИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ 50-80 рр. XX ст.

Терешко Ю.М.

Причини придушення „Празької весни” та окупації Чехословаччини 1968 року військами країн-членів Організації Варшавського договору (ОВД) 3

Десятничук І.О.

„Празька весна” 1968 р.: внутрішньополітичний аспект підтримки безпеки Чехословаччини..... 21

Субот О.А.

Організація Варшавського договору як каталізатор політичної нестабільності у Східній Європі..... 26

Ларькіна Л.М.

Реакція Кремля на угорські події 1956 року, позиція ООН та західних держав..... 31

Рибак А., Каляєв А.

Оунівська публіцистика 1950-х років про ставлення західних держав до радянського тоталітарного блоку..... 40

Гончарова Н.О.

Придушення радянськими військами червненого повстання 1953 року в НДР..... 46

II. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ І СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Бжезинський Збігнев

Холодна війна та її наслідки..... 53

Троян С.С.

Вплив революційних хвиль у країнах Центрально-Східної Європи на геополітичні зміни..... 70

Гон М.М.

Гармонізація міжнаціональних і міжрасових взаємин як компонент системи безпеки держав Європи..... 74

Ткаченко Г.І., Ткаченко М.Г.

Мовне питання і національна безпека..... 82

Ткаченко О.М.

Гендерна рівність і національна безпека України 88

Луценко К.В.

Свобода слова в Росії: историко-политологический ракурс 96

Березняк В.І.

Міжнародно-правові стандарти в галузі прав людини як невід’ємна складова колективної системи безпеки в країнах Центральної і Східної Європи..... 101

Дубей В.І.

Політика в галузі автомобільного транспорту як складова системи національної безпеки..... 109

Куделя П.І.

Питання українсько-польського кордону на міжнародних конференціях в період Другої світової війни..... 117

Рогаль Й.С.

Конституційно-правові основи національної безпеки України..... 123

Савенко Д.О.

Военно-політичні конфлікти України та Росії в XXI ст. 128

Євсович Р., Радовенчик Т.

Конституційно-правові основи оборони України..... 147

Гень О.М., Гень О.Ф.

Т.Г.Масарик і нова Європа..... 154

Козачок В.Ф.

Генезис російсько-грузинських конфліктних відносин..... 162

III. РОЛЬ НАТО У СТАНОВЛЕННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ. РОЗШИРЕННЯ НАТО НА СХІД ТА ЄВРОАТЛАНТИЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Герасимчук Т.Ф.

Європейська безпека і США: новітні загрози глобального та регіонального рівнів..... 166

Трофимович В.

Україна – Європейський Союз: деякі аспекти взаємовідносин 172

Санжаревський О.І.

Еволюція політики республіки Білорусь щодо ОДКБ і НАТО..... 183

Христюк Т.А.

Тероризм як загроза міжнародного миру, безпеки країн Європи..... 191

Шеретюк О.М.

Євроінтеграційні проблеми і перспективи України..... 199

Демчук Л.В.

Діяльність Ради Безпеки ООН в підтриманні миру і безпеки в світі та країнах Центральної і Східної Європи..... 206

Назарук В.

Конфлікт у Косово. Роль НАТО 213

Романович Т.І.

Взаємозв’язок Україна – НАТО: інтеграційні перспективи 218

Відомості про авторів..... 226

Наукове видання

**СИСТЕМА БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ
І СХІДНОЇ ЄВРОПИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД
(1946-2006 рр.)**

Матеріали регіональної науково-практичної конференції

Відповідальний за випуск – *Шеретюк В.М.*

Відповідальний редактор – *Терешко Ю.М.*

Комп'ютерна верстка – *Третьяк О.Ю.*

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Система безпеки в країнах Центральної і Східної Європи післявоєнного періоду (1946-2006 рр.): збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне: РДГУ, 2008. – 228 с.

Підписано до друку 28.05.2008 р. Формат 60x84 1/16.

Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.

Друк ізографічний. Умовин. друк. арк. 13,9.

Замовлення №53/1. Наклад 100 прим.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету,
вул. С.Бандери, 12, м. Рівне, Україна, 33028.